

macedonski Slovani, etnografsko ime, dalje na popolnoma nekritičnih tujih etnografskih kartah in statističnih tabelah. Cvijićeva znanstvena misel je torej: Macedonski Slovani v svoji masi nimajo nikakega narodnega čuta, ne bolgarskega, ne srbskega, pač pa imajo predispozicije, da sprejmo bolgarski ali srbski narodni čut in da se brzo izpremene v Bolgare ali Srbe. Ali pa more ta znanstvena konstelacija služiti za osnovo politične rešitve macedonskega vprašanja? Bo pač zopet tako: masa ne bo dala pravca politiki, marveč politika masi. — Določeno slovansko čuvstvovanje, a nedoločeno nacionalno čuvstvovanje in nedostatek narodne zavesti pri Macedoncih primerja Cvijić čuvstvovanju tako zvanih „Kranjcev“ ali „Kajkavcev“ v Hrvatski, ki baje kolebajo med Srbi in Hrvati, ali so v bistvu postali Hrvati radi vere in drž. organizacije — ali misli tu Cvijić na zagorske Hrvate?

Dr. Fr. Ilešič.

Milan Begović: Venus victrix. Komedija u jednom činu. Spljet 1906.

Šestinpetdeset let star, suhoparen starinoslovec ima petindvajsetletno lepo ženo, ki ji je tridesetleten junak ljubši nego njen mož — to je naposled mogoče in včasih verjetno in za burko navadno potrebno. Neverjetno in nepotrebno pa je, da ta mož apostrofira ženko, ki je prečitela ž njim vse pesnike grške in rimske, tako-le: „Bolje je imeti najgršo, a pametno ženo, nego stvor, ki je sicer prekrasen, a glup in neveden“. — Ako ta šestinpetdesetletni mož pove v obraz te besede svoji lepi mladi ženi zato, ker ona nima zmisla za vrednost nekega starega novca, in mu ona na take in podobne besede ne ve nič drugega odgovoriti kakor cinični stavek: „Žene niso redke kakor stari novci“, ne da bi se morda zavedala, kako visoko ceni s tem svojo vrednost, potem ne uvidimo, čemu je treba koncem igre zapaliti hišo, kjer stanuje ta ljubeznivi parček, zapaliti v to svrhu, da dobi ljubček priliko, javno ugrabiti to ženko starega lažiučenjaka, a očitnega suroveža. Zakaj ni prišel ljubček n. pr. lepo po obedu po svojo ljubico, ki se mu itak siloma obeša na vrat? Njen mož bi se je, ako uvažujemo njegovo vedenje, gotovo rad iznebil; saj sploh ne vemo, zakaj se je navezal na to žensko. Vsekakor mu mora biti ljubo, da bo sam s svojim kipom „Venere zmagovalke“ (Venus victrix), ki je dal „komediji“ naslov.

Vsebinska je torej dokaj čudna, a zasnova je spretna, razvoj živahen in igra učinkuje v ustih dobrih igralcev, kolikor nam je znano, dokaj dobro. Igrala se je v pretekli sezoni i v Zagrebu i v Ljubljani.

Dr. Jos. Tominšek.

Splošni pregled

Prevodi iz tujih jezikov. Gospod Fr. Virant nam naznanja, da prevaja iz poljščine roman B. Prusa: Placówka (Straža) in K. Prezerwa - Tetmajerja zbirko črtic in novel: „Melancholia“.

Hrvati — Srbi. Prikazujući moju knjigu: „Das serbische Volkslied in der deutschen Literatur“ u „Ljubljanskem Zvonu“ (VI. sv. 1906), zamerio mi je g. Janko Bratina, što narodne pesme, o kojima je onde reč, nazivam samo srpskima, ne i hrvatskima. Budući da mi je mnogo do toga stalo, da se takav naziv ne tumači krivo, molim poštovano uredništvo, da mi dopusti objasniti stvar u svome listu.

Pokušaću reći ukratko svoje mišljenje o tome već toliko potezanom, a još konačno ne rešenom pitanju hrvatsko-srpskog imena.

Svi dosadani pokreti, da se narod istoga porekla i jednoga jezika, razdvojen istoriskim razvitkom događaja, opet ujedini, ostali su bezuspešni, ma kako snažne individualnosti da su im stajale na čelu. Izgleda bar, da nije bilo uspeha, jer se uvek sve vraćalo na staro; uistini je ipak sama misao ostavljala traga, te jako još ne kod mase, ali u dušama jednog dela kulturnijih sinova danas je to pitanje prečišćeno i rešeno, i sad je posao vremena, da čvrsto uverenje o jedinstvu i istovetnosti prodre u šire slojeve. Čim se snažnije bude ovako uverenje širilo, tim će indiferentnije biti ime i naziv, koji će se upotrebljavati. Jer to i jest upravo karakteristično za dosadanje pokrete, da su večito počinjali kod imena te stvarajući pre svega jedno ime mislili, da će na taj način združiti razbraćenu braću. Medjutim, to su korteška sredstva za burna vremena, kad pod jedan poklič treba iskupiti što više pristalica! Ili, u boljem slučaju, to je vatrena težnja oduševljenih rodoljuba, da, kad opasnost navali i trenutak postaje težak, nasilno krste jednim neutralnim imenom sve što je bliže i što ima zajedničke interese, da bi ih neko vreme držali na okupu. Ali kad opasnost predje i duhovi se rashlade, ili ako iskrсне što, da se braća zavade, postaje opet ono, što je bilo, i svako zadržava misli, što ih je nasledio od otaca. Tek kad se izmakne ovaj temelj večitim povraćajima: kad se misli stanu menjati i uverenja čistiti, nastupiće obratan red u toku događaja, — ime će se ostaviti za posledak i ono će doći samo od sebe; pa će i uspeh biti obratan.

Budući u stvari uveren, da su Hrvati i Srbi jedno i da to treba i da ostanu, meni lično ime je sasvim indiferentno, te kad kažem „hrvatski“ mislim i „srpski“, i obrnuto. I kadgod upotrebim ime „srpski“, zato što sam na to navikao, naravno da dopuštam da ga svaki ko hoće zameni imenom „hrvatski“. Polutanski ustupci u nazivima „hrvatski i srpski“, „srpski-hrvatski“ i sl. priliče tesnogrudim filistrima, koji i kad im je stvar jasna, ne mogu da pregore formalnosti, za koje su prirasli.

Svakojako bi najiskreniji izliv ovakog uverenja bio, kad bi baš onaj deo naroda, koji se naziva Srbima, ustupao uvek prvo mestu nazivu „hrvatski“, a obratno Hrvati nazivu „srpski“. Jedini opravdani izuzetak bio bi u tom pogledu: istorija, gde se putevi ovim nazivima dele, te gde ih ne bi trebalo mešati, da ne bi bilo zbrke i zabune. Ali i tu samo tačnosti i potpunosti za ljubav, kad se već tako desilo, da isti narod ima dve istorije. U većini slučajeva odlučuje već osećaj te nikom ni u oči ne padne, kad na pr. uz Strossmayera ide ime „hrvatski“, a uz Miloša Obrenovića „srpski“. I onde gde se oba imena u istoriji dodiruju, obično ima dosta kriterija, koja će, uz malo širokogrudosti, prevagnuti na jednu ili drugu stranu. Tako sam ja mislio, da uz naše narodne pesme istoriski bolje priliči naziv „srpski“, osobito kad je reč o njenom negovanju u tudjini, koje sasvim počiva na istoriskim momentima. U stvari mi dabogme ne može biti krivo, da svaki ko hoće čita onde: Das kroatische Volkslied, jer je za me, kao što sam rekao, ovde u pitanju samo jedna formalna malenkost.

Dr. Milan Čurčin.

Izvestje „Goriške Tiskarne A. Gabršček“. 1906. Opozarjamo na brošurico, ki je priložena tej številki „Ljubljanskega Zvona“; iz nje je razvidno, katera dela je navedena tvrdka založila ter jih ima v zalogi.

Tiskovna hiba. Na strani 459. je čitati v pesmi „Tiha kraljica“ v 9. vrsti car in ne čar.

